

Sygn. akt I ACa 895/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Artur Kowalewski
Sędziowie:	SA Eugeniusz Skotarczak SA Tomasz Żelazowski
Protokolant:	sekr.sądowy Justyna Kotlicka

po rozpoznaniu w dniu 13 sierpnia 2014 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w S.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 19 czerwca 2013 r., sygn. akt VIII GC 343/12

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Tomasz Żelazowski Artur Kowalewski Eugeniusz Skotarczak

Sygn. akt I ACa 895/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 10 października 2012 r. powód Syndyk Masy Upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w S. wniósł o zasądzenie od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. kwoty 500 000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 11 października 2010 r. wobec bezskuteczności z mocy prawa czynności prawnej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. tj. porozumienia w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń z dnia 28 czerwca 2010 r. zawartego ze współnikiem (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Powód zażądał ewentualnie stwierdzenia bezskuteczności czynności prawnych (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. tj. umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 7 maja 2010 r. zawartej ze współnikiem (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S., której przedmiotem była sprzedaż wierzytelności w kwocie 869 330,90 zł wobec Gminy Miasto K.; umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15 czerwca 2010 r. wraz z aneksem nr (...) z dnia 25 czerwca 2010 r. zawartej ze współnikiem (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością

w S., której przedmiotem była sprzedaż wierzytelności w kwocie 286 059,36 zł wobec Z. S.; ewentualnie zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda kwoty 1 155 390,26 zł wraz odsetkami ustawowymi od dnia 11 października 2010 r. wobec bezskuteczności czynności prawnych (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. tj. umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 7 maja 2010 r. i umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15 czerwca 2010 r.

W uzasadnieniu powód podał, że w terminie 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółka (...) dokonała z pozwaną, będącą na tamten czas jej współnikiem czynności prawnej odpłatnej, na mocy której wyzbyła się majątku w postaci wierzytelności o wartości 500 000,00 zł. Okoliczność bezskutecznego z mocy prawa porozumienia w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń z dnia 28 czerwca 2010 r. pociąga za sobą skutek w postaci obowiązku przekazania przez pozwaną do masy upadłości tego, co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego, a gdy przekazanie to jest niemożliwe, do masy upadłości winna zostać zwrócona przez pozwaną równowartość świadczenia w pieniądzu. Nadto już we wniosku o ogłoszenie upadłości pozwana spółka przyznała, że jej sytuacja zaczęła się pogarszać w 2009 r. Nie sposób przy tym przyjąć, by większościowy współnik (pозwana) nie miał wiedzy o kondycji finansowej spółki. Spółka (...) mając świadomość złej kondycji finansowej i konieczności złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dokonała ze swoim współnikiem czynności prawnej odpłatnej, przenosząc na niego za cenę 500 000,00 zł opisane wyżej wierzytelności. Nadto spółka (...) deklarując w kancelarii notarialnej w dniu 30 czerwca 2011 r. dalszą wolę nabycia gruntów i budynków w M. nie wystąpiła o zgodę w tym zakresie do nadzorca sądowego.

Uzasadniając żądanie ewentualne w zakresie stwierdzenia bezskuteczności z mocy prawa czynności prawnej upadłej w postaci umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 7 maja 2010 r. oraz 15 czerwca 2010 r. powód wskazał, że zbycia wierzytelności na podstawie tych umów dokonano w warunkach naruszenia art. 127 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego oraz 128 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego tj. w określonym przez ustawodawcę terminie upadły rozporządził swoim majątkiem w ramach czynności odpłatnych, a wartość świadczenia upadłego w rażącym stopniu przewyższa wartość świadczenia w zamian otrzymanego, nadto rozporządzenia tego upadły dokonał na rzecz swojego współnika.

Uzasadniając żądanie ewentualne tj. roszczenie o kwotę 1.155.390,26 zł uzasadnione jest w sytuacji gdy pozwana zaspokoiła swoje roszczenia wynikające z nabytych wierzytelności. Będąca podstawą tego żądania bezskuteczność czynności prawnych w postaci umów zbycia wierzytelności znajduje uzasadnienie w okoliczności zawarcia umów zbycia wierzytelności w warunkach naruszenia art. 127 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego oraz 128 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego

W piśmie z dnia 5 listopada 2012 r. pozwana złożyła odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwana podniosła, że wierzytelność na którą powołuje się powód w pozwie nie istnieje z uwagi na fakt umorzenia jej z mocy prawa na skutek złożonego przez pozwaną w dniu 26 czerwca 2010 r. oświadczenia o potrąceniu. Pozwana wskazała, że nawet gdyby przyjąć, że do potrącenia nie doszło w dacie złożenia oświadczenia, z uwagi na okoliczność, że wierzytelności upadłego w dacie złożonego oświadczenia nie były wymagalne, to do potrącenia wierzytelności doszłoby najpóźniej w związku ze złożeniem wskazanego wyżej oświadczenia o dokonanie ustawowego potrącenia z dnia 26 czerwca 2010 r. ex lege: w dniu 1 sierpnia 2010 r. w stosunku do wierzytelności z tytułu ceny sprzedaży wierzytelności wobec Miasta K., w dniu 1 września 2010 r. w odniesieniu do wierzytelności z tytułu ceny sprzedaży wierzytelności wobec Z. S.. Dalej pozwana wywodziła, że nawet gdyby uznać, że porozumienie w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń z dnia 28 czerwca 2010 r. jest bezskuteczne z mocy prawa, to takie ustalenie nie może stanowić podstawy do uwzględnienia żądania zasądzenia kwoty 500 000,00 zł bowiem wskutek wskazanego powyżej potrącenia ustawowego nastąpiło umorzenie wzajemnych wierzytelności. Wskutek tego wygasła wierzytelność pozwanej względem spółki (...) w kwocie 500 000,00 zł., wygasła wierzytelność spółki (...) względem pozwanej w kwocie 410 000,00 zł, wygasła część wierzytelności spółki (...) względem pozwanej do kwoty 90 000,00 zł z tytułu zapłaty ceny sprzedaży w kwocie 170 000,00 zł.

Zdaniem pozwanej bezpodstawne są także żądania ewentualne. Odnośnie wierzytelności pieniężnej względem Gminy Miasto K. w kwocie 869 330,90 zł jak i wierzytelności pieniężnej względem Z. S. w kwocie 286 059,36 zł pozwana

zgłosiła zarzut braku legitymacji biernej. Pozwana nie nabyła bowiem skutecznie od spółki (...) wierzytelności, o których mowa wyżej. Nadto w ocenie pozwanej na gruncie niniejszej sprawy nie zostały spełnione przesłanki z art. 127 § 1 prawa upadłościowego i naprawczego. Wierzytelności objęte umowami nie miały obiektywnie większej wartości rynkowej niż przyjęta w tej umowie. Świadczenia obu stron w zakwestionowanej przez powoda umowie były ekwiwalentne i powód nie wykazał by zachodziła między nimi tak bardzo znaczna dysproporcja.

W wyroku z dnia 19 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 500.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 października 2010 roku oraz zasądził od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Szczecinie) kwotę 25000 zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd I instancji ustalił, że spółka (...) prowadziła działalność związaną z realizacją zamówień na budowę boisk i obiektów sportowych. Głównym celem działalności (...) spółki z ograniczoną działalnością w S. jest sprzedaż nieruchomości i obrót wierzytelnościami. W dniu 10 kwietnia 2009 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. zawarła z pozwaną (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. przedwstępną umowę sprzedaży należącego do pozwanej prawa użytkowania wieczystego działki gruntu będącego własnością Skarbu Państwa, nr ewidencyjny (...) o obszarze 10.366 m² położonej w M. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w K. Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) (dawniej (...)) wraz z wybudowanymi na tej działce (...) budynkami mieszkalnymi oraz koniecznym dla tych budynków uzbrojeniem technicznym w media, drogi i ogrodzenie. Spółka (...) zobowiązała się sprzedać a spółka (...) kupić powyższą nieruchomość w terminie do dnia 31 marca 2010 r. (§3 umowy). Cena przedmiotu umowy ustalona została na łączną kwotę 6 900 000,00 zł tj. 7 383 000,00 zł brutto, w tym: wartość użytkowania wieczystego działki gruntu na kwotę 2 000 000,00 zł, zaś wartość budynków i uzbrojenia technicznego na kwotę 4 900 000,00 zł. Strony ustaliły, że cena sprzedaży zostanie zapłacona w dwóch ratach tj.: kwota 3 210 000,00 zł w formie zadatku do dnia 17 sierpnia 2009 r., pozostała kwota 4 173 000,00 zł w dacie zawarcia umowy przyrzeczonej (§ 5 ust 4 umowy). Poza tym strony uzgodniły, że w przypadku uzyskania przez pozwaną spółkę w okresie do dnia podpisania umowy przyrzeczonej zainteresowanego nabyciem budynku, budynków lub jakiejś części nieruchomości klienta pozwana będzie mogła sprzedać klientowi przedmiotową część nieruchomości (§ 5 ust 5 umowy). Strony uzgodniły, że pozwana znajdzie Agencję Nieruchomości i podpisze z nią w imieniu własnym, z możliwością cesji na kupującego umowę o akwizycję sprzedaży na wolnym rynku przedmiotowej nieruchomości i budynków na niej posadowionych (§ 5 ust 5 umowy). Spółka (...) reprezentowana była przez prezesa zarządu A. R., spółka (...) reprezentowana była przez prezesa zarządu J. B., przy czym J. B. był prezesem spółki (...) do momentu ogłoszenia upadłości.

Sąd ustalił, że w dacie zawarcia powyższej umowy, do dnia 1 marca 2011 r. spółka (...) była współnikiem spółki (...)i większościowym udziałowcem spółki, posiadała 154 udziały (z 304) łącznie na kwotę 77 000 zł. Kapitał zakładowy spółki (...) od 29 grudnia 2004 r. wynosił 152 000,00 zł. Aneks nr (...) z dnia 29 grudnia 2009 r. strony zmieniły termin zawarcia umowy przyrzeczonej na dzień 31 lipca 2010 r. Nadto spółka (...) zobowiązała się kupić przedmiot umowy w trzech ratach tj: kwotę 3 210 000,00 zł w formie zadatku wpłacić do dnia 17 sierpnia 2009 r., kwotę 500 000,00 zł w formie zadatku wpłacić do dnia 25 czerwca 2010 r., pozostałą kwotę 3 673 000,00 zł w dacie zawarcia umowy przyrzeczonej. Aneks nr (...) z dnia 31 maja 2010 r. strony zmieniły termin zawarcia umowy przyrzeczonej na dzień 30 czerwca 2011 r. Aneks nr (...) z dnia 10 czerwca 2010 r. strony zmieniły postanowienia § 3 umowy w zakresie przedmiotu umowy. Strony postanowiły, że pozwana spółka sprzeda spółce (...) prawo użytkowania wieczystego działki wraz z wybudowanymi na niej 5 budynkami mieszkalnymi i dwoma fundamentami pod kolejne budynki wraz z koniecznym dla wszystkich budynków uzbrojeniem technicznym w media, drogi i ogrodzenia oraz 15 lokalami mieszkalnymi wykończonymi „pod klucz”, budynkami portierni, śmietnikiem i zagospodarowaniem terenu wraz z zasadzeniami. Cena przedmiotu umowy określona w § 5 została zmieniona na łączną kwotę 10 976 000,00 zł netto tj. 11 744 320,00 zł brutto, w tym: wartość użytkowania wieczystego działki gruntu na kwotę 2 000 000,00 zł netto, wartość budynków i uzbrojenia technicznego na kwotę 8 976 000,00 zł netto. Strony uzgodniły, że w przypadku uzyskania przez pozwaną w okresie do dnia podpisania umowy przyrzeczonej zainteresowanego nabyciem budynku, budynków lub jakiejś części nieruchomości klienta, pozwana

będzie mogła sprzedać klientowi część przedmiotowej nieruchomości, a cena uzyskania ze sprzedaży zgodnie z aktem notarialnym wraz z udokumentowanymi kosztami pośrednimi sprzedaży będzie pomniejszała ustaloną w § 5 ust. 1 niniejszej umowy cenę sprzedaży. Strony przedłużały termin wpłaty zadatku ponieważ spółka (...) nie posiadała środków pieniężnych na jego wpłatę. Powyższe spowodowane było niemożnością sprzedaży nieruchomości spółki (...) położonej w gminie D.. Kwotą ze sprzedaży tej nieruchomości spółka (...) chciała sfinansować transakcję objętą umową przedwstępną z 10 kwietnia 2009 r. Ostatecznie powyższej nieruchomości nie udało się sprzedać. W konsekwencji spółka (...) nie zapłaciła kwoty zadatku przewidzianego w umowie przedwstępnej.

Powyższa przedwstępna umowa ma swoje źródło już w 2007 r. Strony miały zamiar wybudować osiedle domków jednorodzinnych na nieruchomości objętej przedwstępną umową sprzedaży. Spółka (...) dysponowała terenem, uzyskała pozwolenia na budowę, którą rozpoczęto w 2007 r. Spółka (...) prowadziła od 2007 r. budowę, która ostatecznie została pomyślnie zakończona.

W dniu 7 maja 2010 r. spółka (...) zawarła z pozwaną umowę sprzedaży wierzytelności. Przedmiotem umowy była przysługująca spółce (...) w stosunku do Gminy Miasta K. wymagalna wierzytelność w wysokości 869 330,90 zł opisana szczegółowo w § 1 umowy. Strony zgodnie określili w § 4 umowy cenę sprzedaży wierzytelności na kwotę 410 000,00 zł, co stanowi 47,15 % wierzytelności stanowiącej przedmiot niniejszej umowy (§ 4 ust. 1). Cena sprzedaży miała zostać uiszczona w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 lipca 2010 r. (§ 4 ust. 2). Strony dopuścili możliwość zapłaty ceny sprzedaży poprzez złożenie oświadczenia o dokonaniu ustawowego potrącenia wzajemnych wierzytelności pieniężnych (§ 4 ust. 3). W piśmie z dnia 11 maja 2010 r. spółka (...) zawiadomiła o powyższym przelewie Gminę Miasto K., wskazując jednocześnie by pismo to traktować jak wezwanie do dobrowolnego spełnienia świadczenia w rozumieniu art. 47912 § 2 k.p.c. W dniu 15 czerwca 2010 r. spółka (...) zawarła z pozwaną umowę sprzedaży wierzytelności. Przedmiotem umowy była wierzytelność jaka przysługiwała spółce (...) wobec Z. S. prowadzącego działalność pod nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe (...) w kwocie 286 059,36 zł. Cena sprzedaży ustalona została na kwotę 200 241,55 zł co stanowiło 70 % wierzytelności stanowiącej przedmiot niniejszej umowy (§ 3 ust. 1). Strony ustaliły, że cena sprzedaży zostanie uiszczona w terminie do 31 sierpnia 2010 r. przelewem na rachunek bankowy lub poprzez złożenie oświadczenia o dokonaniu ustawowego potrącenia wzajemnych wierzytelności pieniężnych (§ 3 ust. 2). Aneksem nr (...) z dnia 25 czerwca 2010 r. do powyższej umowy strony ustaliły cenę sprzedaży wierzytelności na kwotę 170 000,00 zł co stanowiło 59,43 % wierzytelności stanowiącej przedmiot niniejszej umowy. W piśmie z dnia 17 czerwca 2010 r. spółka (...) zawiadomiła Z. S. o powyższym przelewie wierzytelności. Celem zawarcia powyższych umów był zamiar uniknięcia przez spółkę (...) kar jakie przysługiwały Gminie Miasto K. oraz Z. S..

W dalszej kolejności Sąd ustalił, że z uwagi na brak zapłaty przez spółkę (...) kwoty zadatku i braku na ten cel środków pieniężnych w dniu 28 czerwca 2010 r. strony zawarły porozumienie w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń. W § 1 porozumienia strony zgodnie oświadczyły, że spółce (...) przysługuje wobec spółki (...) wierzytelność pieniężna w kwocie 500 000,00 zł tytułem zadatku w wysokości 500 000,00 zł zgodnie z postanowieniami aneksu nr (...) z dnia 29 grudnia 2009 r. do umowy z dnia 10 kwietnia 2009 r. Strony zgodnie oświadczyły, że powyższa wierzytelność jest bezsporna i wymagalna ponieważ w dniu 25 czerwca 2010 r. upłynął termin wpłaty powyższego zadatku zgodnie z zapisami § 1 ust. 2 aneksu nr do przedwstępnej umowy sprzedaży z dnia 10 kwietnia 2009 r., którym zmieniono postanowienia § 5 wskazanej umowy przedwstępnej. W § 2 porozumienia strony zgodnie oświadczyły, że spółce (...) przysługują wobec spółki (...) wierzytelności w łącznej kwocie 610 241,55 zł z poniższych tytułów:

- kwota 410 000,00 zł tytułem ceny sprzedaży wierzytelności dłużnika Gminy Miasto K. zgodnie z postanowieniami § 4 ust. 1 umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 7 maja 2010 r.,
- kwota 170 000,00 zł tytułem ceny sprzedaży wierzytelności wobec dłużnika Z. S. zgodnie z postanowieniami § 3 ust. 1 umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15 czerwca 2010 r. i aneksem z dnia 28 czerwca 2010 r.

W § 3 strony zmieniły postanowienia przedwstępnej umowy sprzedaży w ten sposób, że termin płatności zadatku ustaliły na dzień zawarcia niniejszego porozumienia tj. 28 czerwca 2010 r. W § 4 strony zmieniły termin zapłaty ceny

sprzedaży wierzytelności, o której mowa w umowie z dnia 7 maja 2010 r. na dzień zawarcia niniejszego porozumienia tj. 28 czerwca 2010 r. oraz termin zapłaty ceny sprzedaży wierzytelności, o której mowa w umowie z dnia 15 czerwca 2010 r. na dzień zawarcia niniejszego porozumienia tj. 28 czerwca 2010 r. W § 5 strony zgodnie oświadczyły, że dokonują z datą zawarcia niniejszego porozumienia umownego potrącenia opisanych powyżej wierzytelności pieniężnych wskutek czego następuje wzajemne umorzenie tych wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej. W § 6 strony zgodnie oświadczyły, że wskutek umownego potrącenia wierzytelności o których mowa w porozumieniu umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej, w tym:

- wierzytelność spółki (...) w kwocie 500 000,00 zł tytułem zadatku uległa umorzeniu w całości,
- wierzytelności spółki (...) w kwocie 610 241,55 zł, o których mowa w § 2 porozumienia ulegają umorzeniu o kwotę 500 000,00 zł, w tym wierzytelność opisana w § 2 pkt 1 niniejszego porozumienia ulega umorzeniu w całości, zaś wierzytelność opisana w § 2 pkt 2 niniejszego porozumienia ulega umorzeniu do kwoty 90 000,00 złotych, z której do zapłaty pozostaje kwota 80 000,00 zł

W dniu 28 czerwca 2010 r. spółka (...) wydała polecenie księgowania kwoty 500 000,00 zł, zgodnie z porozumieniem z dnia 28 czerwca 2010 r. Zgodnie z tym poleceniem zmniejszono zobowiązanie spółki (...) wobec pozwanej z tytułu zadatku w kwocie 500 000,00 zł. Pozwana wystawiła w dniu 28 czerwca 2010 r. na rzecz spółki (...) fakturę VAT nr (...) na kwotę 500 000,00 zł tytułem zapłaty ostatniej części zadatku przewidzianej aneksem nr (...) do umowy z dnia 10 kwietnia 2009 r.

W piśmie z dnia 27 lipca 2010 r. (wpłynęło do Sądu w dniu 28 lipca 2010 r.) (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu. We wniosku tym spółka przyznała, że jej kondycja zaczęła się pogarszać w 2009 r., wówczas wszystkie wskaźniki rentowności zaczęły wskazywać na pogłębiający się kryzys finansowy spółki. Na dzień 30 czerwca 2010 r. wymagalne zobowiązania spółki wynosiły 21 298 605,44 zł. Spółka była również w trudnej sytuacji w pierwszej połowie 2010 r., która doprowadziła do krótkotrwałej utraty płynności na przełomie czerwca i lipca 2010 r., a od dnia 18 lipca 2010 r. w sposób trwały utraciła zdolności do realizowania swoich zobowiązań wobec wierzycieli. Postanowieniem z dnia 20 sierpnia 2010 r. Sąd Rejonowy (...) zabezpieczył majątek dłużnika (...) poprzez ustanowienie tymczasowego nadzorca sądowego M. F.. Zarządzeniem nr 1 z dnia 26 sierpnia tymczasowy nadzorca sądowy poinformował upadłą spółkę (...), że bez zgody tymczasowego nadzorca sądowego nie mogą być podejmowane przez upadłą czynności rozporządzające majątkiem spółki. Zobowiązał także spółkę (...) m.in. do sporządzenia i przedłożenia nadzorcy sądowemu wykazu umów wraz z ich kopiami zawartych przez dłużnika od dnia 28 lipca 2009 r. W odpowiedzi na powyższe zarządzenie w piśmie z dnia 28 września 2010 r. spółka (...) złożyła nadzorcy sądowemu szereg dokumentów, w tym wykaz umów sprzedaży wierzytelności (załącznik nr 1) wraz z ich kserokopiami. W treści tego pisma i załącznika nie zostało wymienione porozumienie z dnia 23 września 2010 r. w przedmiocie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności, ani też umowa sprzedaży wierzytelności z dnia 24 września 2010 r. Postanowieniem Sądu Rejonowego (...) z dnia 11 października 2010 r. w sprawie XII GU 81/10 ogłoszona została upadłość (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. z możliwością zawarcia układu. Nadzorcą sądowym wyznaczony został M. F.. Zarządzeniem nr 2 z dnia 18 października 2010 r. tymczasowy nadzorca sądowy poinformował upadłą spółkę (...), że bez zgody tymczasowego nadzorca sądowego nie mogą być podejmowane przez upadłą czynności rozporządzające majątkiem spółki. W szczególności bez tej zgody nie mogą być zawierane umowy przelewu wierzytelności lub w jakikolwiek inny sposób prowadzące do uszczuplenia majątku dłużnika.

W dniu 21 września 2010 r. spółka (...) zawarła ugodę sądową z Gminą Miasto K.. Z treści tej ugody wynika, że spółka (...) na mocy umowy z dnia 7 maja 2010 r. dokonała przeniesienia wierzytelności w kwocie 869 330,90 zł na rzecz spółki (...) a następnie spółka ta na mocy umowy o przelewie wierzytelności z dnia 3 września 2010 r. przeniosła tą wierzytelność na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Strony ustaliły, że Gmina Miasto K. zapłaci na rzecz spółki (...) kwotę 698 518,90 zł. Spółka (...) wskazała, że spełnienie świadczenia pieniężnego nastąpi poprzez zapłatę na rzecz nabywcy wierzytelności tj. (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. (pkt 3 ugody). Gmina Miasto K. w wykonaniu postanowień ugody zapłaciła na rzecz spółki (...) kwotę 688 518,90 zł.

W dniu 30 czerwca 2011 r. prezes zarządu pozwanej spółki A. R. oraz prezes zarządu spółki (...) J. B. stawili się w kancelarii notarialnej notariusz M. O.. Stawający oświadczyli, że wszelkie zobowiązania stron wynikające z przedwstępnej umowy sprzedaży nieruchomości wraz z aneksami zostały do dnia 29 czerwca 2011 r. wykonane. Działający w imieniu spółki (...) J. B. oświadczył, że spółka nie posiada wolnych środków pieniężnych umożliwiającej zawarcie umowy przyrzeczonej sprzedaży i zaproponował przesunięcie terminu zawarcia umowy do dnia 31 lipca 2011 r. w związku z możliwością uzyskania przez spółkę środków pieniężnych ze sprzedaży innej nieruchomości. A. R. prezes zarządu pozwanej spółki wyraził zgodę na powyższe ale pod warunkiem, że w dniu 30 czerwca 2011 r. spółka (...) wpłaci na konto spółki (...) kwotę 300 000,00 zł tytułem zadatku. J. B. oświadczył, że spółka nie dysponuje żadnymi wolnymi środkami pieniężnymi i nie ma możliwości wpłaty wskazanej kwoty. W piśmie z dnia 4 lipca 2011 r. spółka (...) złożyła oświadczenie, że w związku z bezskutecznym upływem terminu zawarcia umowy przyrzeczonej oraz w nawiązaniu do protokołu stawiennictwa z dnia 30 czerwca 2011 r. (Rep. A (...)) odstępuje od umowy przedwstępnej sprzedaży z dnia 10 kwietnia 2009 r. z wyłącznej winy spółki (...) oraz zatrzymuje otrzymany zadek w wysokości 3 710 000,00 złotych.

Sąd ustalił, że postanowieniem z dnia 16 maja 2012 r. Sąd Rejonowy (...) w postępowaniu w sprawie XII GUp 23/10 zmienił sposób prowadzenia postępowania upadłościowego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego. Syndykiem masy upadłości wyznaczony został M. F.. W piśmie z dnia 8 października 2012 r. syndyk masy upadłości spółki (...) wezwał pozwaną spółkę do zwrotu w terminie 3 dni na rzecz masy upadłości kwoty 500 000,00 zł wraz z odsetkami od dnia 11 października 2010 r.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione. Wskazał, że rozstrzygając sprawę oparł się przede wszystkim na dokumentach przedłożonych przez powoda. Co prawda brak było oryginałów owych dokumentów. Strona pozwana w odpowiedzi na pozew wносиła o zobowiązanie powoda do przedłożenia oryginałów owych umów lub poświadczenie umów za zgodność z oryginałem. Specyfika postępowania upadłościowego powoduje, że Syndyk masy upadłości dysponuje jedynie tylko taką dokumentacją, którą mu upadły przekazał. W niniejszej sprawie przesłuchani w sprawie Prezes Zarządu pozwanej spółki oraz J. B. były Prezes Zarządu upadłej spółki, nie zakwestionowali treści okazywanych im na rozprawie dokumentów. Sąd uznał, że artykuł 128 k.p.c. pozwala na dołączenie do pisma procesowego odpisów załączników (np. ich kserokopii) zamiast załączników w oryginale. Z art. 129 k.p.c. jednak wynika, że najpóźniej na rozprawie strona obowiązana jest okazać sądowi oryginały tych dokumentów, natomiast na żądanie przeciwnika obowiązana jest uczynić to jeszcze przed rozprawą. Ustawodawca posługując się pojęciem dokumentu rozumiał przez to oryginał dokumentu. Tam gdzie oryginał może być zastąpiony przez odpis (np. odbitkę ksero), ustawodawca wyraźnie to zaznaczył. Zwykła odbitka ksero (tj. odbitka niepotwierdzona, niestanowiąca dokumentu) nie może zastąpić dokumentu, na którego bazie powstała Sąd wskazał, że dokumenty prywatne z reguły mają dużą wartość dowodową przeciwko osobie, od której pochodzą, natomiast dowód ten ma znacznie mniejszą moc dowodową, jeżeli miałby przemawiać na rzecz strony, która go sporządziła. Jeżeli zaś dokument pochodzi od osoby trzeciej niezależnej od stron, to sąd powinien zakładać, że intencją wystawcy dokumentu nie było wzmocnienie bądź osłabienie którejkolwiek ze stron. W niniejszej sprawie specyfika postępowania upadłościowego, cele tego postępowania oraz zadania i obowiązku syndyka masy upadłości determinowały ocenę, że choć kserokopia nie może zastąpić oryginałów dokumentów, to skoro zarówno reprezentant pozwanej jak i J. B. a więc osoby, które sporządziły lub sygnowały owe dokumenty, nie zaprzeczyły ich treści, nie sposób odmówić wiarygodności dołączonym do pozwu dowodom z dokumentów. Oceniając dowody z dokumentów przedłożone przez stronę pozwaną do odpowiedzi na pozew Sąd podniósł, że oświadczenie o potrąceniu z dnia 26 czerwca 2010 roku choć opatrzone jest pieczęcią upadłego, to brak jest dowodów aby w istocie wywołało one skutki prawne. Wskazał, że jak wynika z oświadczenia syndyka masy upadłości, dokument ten nie znajduje się w dokumentach przekazanych syndykowi przez upadłego po ogłoszeniu upadłości. Ponadto strony zawarły w dniu 28 czerwca 2010 roku, a więc dwa dni po wskazanym oświadczeniu o potrąceniu, porozumienie w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń. Gdyby w istocie zostało złożone oświadczenie o potrąceniu w dniu 26 czerwca 2010 roku, znalazło by odzwierciedlenie w treści porozumienia w sprawie kompensaty. Ponadto księgi rachunkowe upadłego wskazują na uregulowanie przez strony wzajemnych roszczeń jedynie w porozumieniu stron z dnia 28 czerwca 2010 roku. Ponadto z dokumentu KP załączonego wraz z pozwem wynika, że rachunkowego rozliczenia wzajemnych

wierzytelności upadła dokonała jedynie na podstawie porozumienia z dnia 28 czerwca 2010 roku. Gdyby oświadczenie o kompensacie z dnia 26 czerwca 2010 roku zostało sporządzone w dacie jaka jest wskazana na dokumencie to zostało by to uwzględnione w rozliczeniu stron.

Jako podstawę prawną powództwa Sąd wskazał przepis art. 128 ust. 1 i 2 prawa upadłościowego i naprawczego, zgodnie z którym czynności prawne odpłatne dokonane przez upadłego będącego spółką ze współnikami w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Wskazany przepis przewiduje bezskuteczność z mocy prawa czynności prawnych, które ze względu na szczególnie stosunek upadłego i drugiej strony czynności wywołują podejrzenie, że zostały dokonane w celu pokrzywdzenia wierzycieli. Przyjmuje się, że bezskuteczność czynności prawnych dokonanych z osobami bliskimi wymienionymi w treści przepisu dotyczy czynności prawnych dwustronnie zobowiązujących, takich jak: umowa sprzedaży, zamiany, dzierżawy, najmu itd. Czynność prawna ma odpłatny charakter, jeżeli strona ją dokonująca otrzymuje lub ma otrzymać w zamian korzyść majątkową. Bezskutecznością dotknięte są zwłaszcza czynności prowadzące do powstania obciążeń na majątku dłużnika o charakterze rzeczowym lub obligacyjnym, jak też czynności rodzące zobowiązania do świadczeń pieniężnych, do przeniesienia własności rzeczy, ustanowienia ograniczonych praw rzeczowych itp.

Umowa kwestionowana przez syndyka stanowiącą podstawę żądania powództwa obejmuje porozumienie z dnia 28 czerwca 2010 roku w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń jest w ocenie Sądu I instancji niewątpliwie umową odpłatą. Umowa ta stanowi tzw. potrącenie umowne, które spełnia funkcję zapłaty. Przy umownym potrąceniu celem stron jest zniesienie istniejącego między nimi stosunku prawnego jako całości, a nie zwolnienia z poszczególnych wpływających z niego roszczeń. Dopuszczalność potrącenia umownego doktryna wywodzi z treści art. 453 k.c., który pozwala dłużnikowi zwolnić się ze zobowiązania przez spełnienie za zgodą wierzyciela innego świadczenia (datio in solutum). Podobieństwo obu instytucji daje podstawę do analogii i traktowania potrącenia umownego jako umowy, przez którą każda ze stron przyjmuje zwolnienie z długu jako odpowiednik należnego jej świadczenia. Każda zatem ze stron takiego stosunku umownego „świadczy” drugiej stronie zwolnienie z więzi zobowiązaniowej, poprzez zaliczenie aktualnie przypadającej na nią wierzytelności na poczet długu. Skutkiem jest wygaszenie przynajmniej dwóch roszczeń różnych wierzycieli. Stronom chodzi przy tym o wspólne rozporządzenie całym stosunkiem prawnym, nie zaś poszczególnymi jej elementami. Strony decydują więc o całokształcie łączących ich więzi. Z tych względów porównuje się potrącenie umowne do ugody, nowacji, umów zmieniających wcześniej istniejący stosunek prawny. Tego rodzaju umowy wywołują skutek podobny do zwolnienia z długu, jednak to nie zwolnienie z długu czy zrzeczenie się konkretnego roszczenia stanowi ich cel.

Porozumieniem w sprawie kompensaty z dnia 28 czerwca 2010 roku została objęta kwota 500000 złotych z tytułu zapłaty zadatku zgodnie z postanowieniami aneksu numer (...) z dnia 29 grudnia 2009 roku do przedwstępnej umowy sprzedaży z dnia 10 kwietnia 2009 roku. Jak wynika z § 1 porozumienia powyższa wierzytelność jest bezsporna i wymagalna albowiem w dniu 25 czerwca 2010 roku upłynął termin wpłaty powyższego zadatku. Jednocześnie w § 6 umowy strony postanowiły, że wzajemnie umarzają się wzajemne wierzytelności, w ty wierzytelność pozwanej w kwocie 500 000 złotych, którą uznaje się za zapłaconą w dacie niniejszego porozumienia w całości. Umowne potrącenie pełni funkcję zapłaty, tak też skutek umorzenia wzajemnych wierzytelności przewidziały strony, odwołują się wprost w § 6 porozumienia do treści art. 498 § 2 k.c.

Sąd wskazał, że bezskuteczność czynności określonej w przepisie art. 128 prawa upadłościowego i naprawczego istnieje z mocy prawa. Przepis art. 128 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego swym zakresem obejmuje wszystkie czynności odpłatne upadłego dokonane w określonym terminie z jedną w wymienionych w przepisie osób. W niniejszej sprawie zachodzą przesłanki z art. 128 prawa upadłościowego i naprawczego. Upadły dokonał porozumienia w sprawie kompensaty z dnia 28 czerwca 2010 roku ze swoim większościowym współnikiem- pozwaną spółką, nastąpiło to w terminie sześciu miesięcy od daty złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (wniosek o ogłoszenie upadłości pozwana spółka złożyła w dniu 28 lipca 2010 roku)- co jest bezsporne. Bez wątplenia dokonana czynność prawna ma charakter odpłaty, gdyż strona dokonująca przysporzenia otrzymała w zamian korzyść majątkową, dokonywana pod tytułem darmym, gdy podmiot dokonujący przysporzenia takiej korzyści w zamian nie otrzymuje. Z okoliczności niniejszej sprawy wynika, że umowa- porozumienie w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń ma charakter odpłaty, gdyż

wierzytelność pozwanej wobec upadłego umorzyła się w zamian za wierzytelności z tytułu sprzedaży wierzytelności wobec Miasta K. i Z. S.. Sąd zauważył, że w księgach rachunkowych upadłej zmniejszono zobowiązanie upadłej wobec pozwanej o kwotę 500 000 złotych. Bez znaczenia dla oceny zasadności powództwa są wszelkie inne okoliczności, przywoływane przez pozwaną dot. okoliczności zawarcia umowy z dnia 28 czerwca 2010 roku, oraz odnoszące się do przedwstępnej umowy sprzedaży z dnia 10 kwietnia 2009 roku i zawieranych doń późniejszych aneksów.

Wytoczenie powództwa o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne z mocy prawa (art. 128 ustawy z 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze) jest co do zasady niedopuszczalne, jeżeli w konkretnej sytuacji można wytoczyć powództwo o świadczenie. Jak podkreśla się w orzecznictwie nie ma uzasadnienia prawnego jednoczesne wytoczenie powództwa o ustalenie, że czynność prawna jest bezskuteczna z mocy samego prawa (art. 128 p.u.n.) i o zasądzenie równowartości tego, co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego albo do niego nie weszło (art. 134 p.u.n.), a wyrok uwzględniający jednocześnie oba te powództwa narusza art. 189 k.p.c. Skutek bezskuteczności powstaje z mocy samego prawa, co jasno wynika z treści przepisu art. 128 prawa upadłościowego i naprawczego, syndyk zaś może wytoczyć powództwo o świadczenie, to jest o wydanie tego, co wskutek bezskutecznej czynności prawnej ubyło z masy upadłości albo do niej nie weszło (art. 134 p.u.n.). W kwestii tej pojawiały się co prawda rozbieżne poglądy zarówno w doktrynie jak i w orzecznictwie, jednak za dominujący Sąd uznał pogląd, że bezskuteczność czynności prawnej ex lege zachodzi bez potrzeby zaskarżania takiej czynności w drodze powództwa, co nie wyłącza w razie sporu możliwości wytoczenia powództwa o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. Dla uzasadnienia tego poglądu Sąd przywołał wywody zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2010 r, IV CSK 424/09, że prawo upadłościowe jest częścią systemu prawa cywilnego, w którym co do zasady prawa podmiotowemu odpowiada roszczenie procesowe, realizowane w drodze powództwa o ustalenie, o zasądzenie albo o ukształtowanie stosunku prawnego. Wytoczenie powództwa o ustalenie (art. 189 k.p.c.) wymaga wykazania istnienia interesu prawnego, którego nie ma z reguły wówczas, gdy możliwe jest wytoczenie powództwa o świadczenie. Wyrok wydany w sprawie o ustalenie nie stanowi tytułu egzekucyjnego, a kwestia będąca przedmiotem rozstrzygnięcia bez potrzeby wytoczenia takiego powództwa zostanie rozpoznana jako przesłanka powództwa o świadczenie. Specyfika prawa upadłościowego i naprawczego nie daje podstaw do innego pojmowania interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie. W konsekwencji Sąd uznał, że nie ma uzasadnienia prawnego jednoczesne wytoczenie powództwa o ustalenie, że czynność prawna jest bezskuteczna z mocy samego prawa (art. 128 p.u.n.) i o zasądzenie równowartości tego, co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego albo do niego nie weszło (art. 134 p.u.n.), a wyrok uwzględniający jednocześnie oba te powództwa narusza art. 189 k.p.c.

Sąd wskazał też, że nie każda bezskuteczna czynność prawna upadłego prowadzi do powstania roszczenia z art. 134 p.u.n. lecz tylko taka, na skutek której majątek upadłego uległ pomniejszeniu bądź nie zwiększył się. Jeżeli zatem na skutek bezskutecznej czynności upadłego nie nastąpiło żadne przesunięcie majątkowe, roszczenie określone w art. 134 p.u.n. nie powstaje. Innymi słowy, konieczne jest ustalenie, czy majątek upadłego pozostałby taki sam, gdyby takiej czynności nie dokonano. W niniejszej sprawie taka sytuacja nastąpiła. Wobec upływu terminu na deklarowany zakup nieruchomości, w czasie kiedy była ogłoszona upadłości spółki (...) z możliwością zawarcia układu, upadły bez wymaganej zgody nadzorcy sądowego w dniu 30 czerwca 2011 roku stawił się w kancelarii notarialnej, gdzie wskazano, że wykonano wszelkie zobowiązania z umowy przedwstępnej, dotyczy to uiszczenia zadatku.

W dalszej części uzasadnienia Sąd podniósł, że obrona strony pozwanej sprowadzała się do wykazania stanu związanego z wierzytelnościami zbytymi na rzecz pozwanej. Podniosła, że nastąpiło zwrotne przeniesienie wierzytelności wobec Gminy Miasta K.. W ocenie sądu przedłożone przez pozwaną dokumenty z dnia 24 września 2010 roku, ani też rozwiązanie umowy sprzedaży wierzytelności nie są wiarygodne. Sąd dał wiarę syndykowi, że upadły nie przekazał syndykowi owych umów. Gdyby w istocie zawarta została umowa sprzedaży wierzytelności z dnia 24 września 2010 roku, to zarząd upadłej nie zataiłby tej informacji przed nadzorcą sądowych, który wzywał zarząd upadłej pismami z dnia 26 sierpnia 2010 roku. Ponadto z ksiąg rachunkowych upadłej nie wynika zobowiązanie spółki (...) z tytułu nabycia wierzytelności. Ponadto w dokumentach upadłej co wynika także z oświadczenia syndyka, a co nie zostało zaprzeczone brak jest jakichkolwiek dokumentów kierowanych do dłużnika Gminy Miasta K. o rozwiązaniu

wcześniej zawartych umów zbycia wierzytelności, ani zawiadomienia o przeniesieniu tej wierzytelności na rzecz spółki (...). Wskazane argumenty należy także odnieść do wierzytelności przysługującej wobec Z. S..

Sąd zasądził odsetku ustawowe od dnia 11 października 2010 roku tj. od daty ogłoszenia upadłości spółki (...), gdyż z mocy prawa od tej daty istnieje stan bezskuteczności. Konsekwencją uznania zasadności powództwa o świadczenie nie było potrzeby rozstrzygnięcia o powództwie ewentualnym. Uznając, że nie doszło do zbycia wierzytelności na rzecz spółki (...) nie było potrzeby rozstrzygnięcia wniosku pozwanej (karta 61) o zobowiązanie powoda do wezwania spółki (...) do toczącego się procesu.

Ponieważ powód z mocy ustawy zwolniony był z obowiązku uiszczania kosztów sądowych na mocy art. 134 prawa upadłościowego i naprawczego, biorąc pod uwagę, że pozwana jako przegrywająca proces (art. 98 k.p.c) ma obowiązek ponieść koszty procesu na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych obciążono pozwaną w punkcie II wyroku opłatą sądową na rzecz Skarbu Państwa.

Apelacje od powyższego wyroku złożyła strona pozwana zaskarżając go w całości zarzucając:

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż powodowi przysługiwała względem pozwanej wierzytelność w kwocie 410.000,- zł. (czterysta dziesięć tysięcy złotych) tytułem ceny sprzedaży wierzytelności w wysokości 869.330,90 zł. wobec dłużnika Gminy Miasta K. na podstawie umowy sprzedaży wierzytelności powoda względem pozwanego o zapłatę ceny sprzedaży w wysokości 410.000,- zł. w całości wygasła, albowiem:

a) sporna umowa sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r. została rozwiązana na podstawie porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 23.09.2010 r., a powód zobowiązany był do zwrotu na rzecz pozwanej zapłaconej ceny sprzedaży w terminie do dnia 30.09.2010 r., zarówno na podstawie § 4 ust. 1 i 2 w/w porozumienia z dnia 23.09.2010 r., jak i na podstawie przepisów o świadczeniu nienależnym, tzn. między innymi art. 410 kodeksu cywilnego, względnie

b) w razie uznania, że nie doszło do rozwiązania w/w umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r., na podstawie porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 23.09.2010 r. - czemu pozwana zaprzecza, ale z daleko idącej ostrożności procesowej - wskazuje, że umowa sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r. była bezskuteczna z mocy samego prawa, na podstawie art. 128 ust. 1 i 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, albowiem dokonana została pomiędzy upadłym a jej współnikiem niespełna 3 miesiące przed datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (wniosek o ogłoszenie upadłości złożony został w dniu 28.07.2010 r.),

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż powodowi przysługiwała względem pozwanej wierzytelność w kwocie 170.000,- zł. (sto siedemdziesiąt tysięcy złotych) tytułem ceny sprzedaży wierzytelności w wysokości 286.059,36 zł. wobec dłużnika Z. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe (...) Z. S. z siedzibą w G. na podstawie umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienionej aneksem nr (...) z dnia 25.06.2010 r., podczas gdy wierzytelność powoda względem pozwanego o zapłatę ceny sprzedaży w wysokości 170.000,- zł. w całości wygasła, albowiem:

a) sporna umowa sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmieniona aneksem nr (...) z dnia 25.06.2010 r. została rozwiązana na podstawie porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 27.04.2011 r., a powód zobowiązany był do zwrotu na rzecz pozwanej zapłaconej ceny sprzedaży, zarówno na podstawie § 4 ust. 1 i 2 w/w porozumienia z dnia 27.04.2011 r., jak i na podstawie przepisów o świadczeniu nienależnym, tzn. między innymi art. 410 kodeksu cywilnego, względnie

b) w razie uznania, że nie doszło do rozwiązania w/w umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienionej aneksem nr (...) z dnia 25.06.2010 r. na podstawie porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 27.04.2010 r. - czemu pozwana zaprzecza, ale z daleko idącej ostrożności procesowej - wskazuje,

że umowa sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmieniona aneksem nr (...) z dnia 25.06.2010 r. była bezskuteczna z mocy samego prawa, na podstawie art. 128 ust. 1 i 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, albowiem dokonana została pomiędzy upadłym a jej współnikiem na jeden miesiąc przed datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (wniosek o ogłoszenie upadłości złożony został w dniu 28.07.2010 r.),

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału

dowodowego polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, że porozumienie w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń z dnia 28.06.2010 r. wywołało skutek w postaci umorzenia z wierzytelnością pozwanej względem powódki w kwocie 500.000,- zł. z tytułu zadatku, o którym mowa w aneksie nr (...) z dnia 29.12.2009 r. do przedwstępnej umowy sprzedaży z dnia 10.04.2009 r. z wierzytelnościami pozwanej w łącznej kwocie 500.000,- zł. tytułem zapłaty ceny sprzedaży na podstawie umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r. (w kwocie 410.000,- zł.) oraz umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienionej aneksem nr z dnia 25.06.2010 r. (w kwocie 170.000,- zł.), podczas, gdy skutek umorzenia powyższych wierzytelności powstał z mocy samego prawa na podstawie złożonego powódce przez pozwaną w dniu 26.06.2010 r. (data stempla powoda z dnia 26.06.2010 r.) oświadczenia o ustawowym potrąceniu z dnia 26.06.2010 r.. potwierdzonego dodatkowym pismem pozwanego z dnia 02.09.2010 r., których istnieniu żadna ze stron sporu nie zaprzeczyła, a wręcz wyraźnie potwierdzono fakt dokonania tych czynności,

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż powodowi przysługiwała względem pozwanej wierzytelność w łącznej kwocie 500.000,- zł. tytułem zapłaty ceny sprzedaży na podstawie umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r. (w kwocie 410.000,- zł.) oraz umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienionej aneksem nr z dnia 25.06.2010 r. (w kwocie 170.000,- zł.) oraz że powyższe wierzytelności uległy umorzeniu wskutek zawarcia porozumienia w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń z dnia 28.06.2010 r. poprzez ich umorzenie z wierzytelnością pozwanej względem powódki w kwocie 500.000,- zł. z tytułu zadatku, o którym mowa w aneksie nr (...) z dnia 29.12.2009 r. do przedwstępnej umowy sprzedaży z dnia 10.04.2009 r.,

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż w treści pisma (...) Sp. z o.o. z dnia 28.09.2010 r. i w załączniku nie zostało wymienione porozumienie z dnia 23.09.2010 r. w przedmiocie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności, ani też umowa sprzedaży wierzytelności z dnia 24.09.2010 r., podczas gdy z treści w/w pisma 28.09.2010 r. w ogóle nie wynikają, jakie zostały zawarte przez upadłego umowy sprzedaży wierzytelności. Wynika z tego pisma jedynie, że (...) Sp. z o.o. przedłożył wraz z tym pismem cyt.: "wykaz umów sprzedaży wierzytelności wraz z kserokopią -załącznik nr 1". Pozwany wskazuje jednocześnie, że świadek J. B. (Prezes Zarządu upadłego (...) Sp. z o.o.) nie był w stanie potwierdzić autentyczności treści okazanego mu pisma zatytułowanego załącznika nr 1 zawierającego wykaz umów, albowiem brak było tam jego podpisu, a takowe według zeznań w/w świadka powinno być podpisane, albowiem według jego zeznań, podpisywał on się na każdym dokumencie przekazywanym Syndykowi, a wcześniej Tymczasowemu Nadzorcy Sądowemu, stąd na ewentualnym załączniku nr 1 do pisma z dnia 28.09.2010 r. powinien figurować podpis świadka J. B.,

- przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz dowolność ustaleń Sądu polegająca na uznaniu, że brak jest dowodów, aby oświadczenie pozwanego o ustawowym potrąceniu z dnia 26.06.2010 r., potwierdzone pismem pozwanego z dnia 02.09.2010 r. wywołało skutek prawny w postaci umorzenia wierzytelności pieniężnych, podczas gdy:

a) w aktach sprawy znajduje się oświadczenie pozwanego o ustawowym potrąceniu z dnia 26.06.2010 r., opatrzone pieczęcią (datownikiem)

powódki, z którego wynika niezbity fakt doręczenia tegoż oświadczenia woli pozwanego (...) Sp. z o.o. w S. spółce (...) Sp. z o.o. w S.,

b) zeznania świadka J. B. (Prezesa Zarządu (...) Sp. z o.o. w S.) jednoznacznie potwierdzały fakt doręczenia przez pozwaną (...) Sp. z o.o. spółce (...) Sp. z o.o. w S. w dniu 26.06.2010 r. oświadczenia woli w przedmiocie dokonania ustawowego potrącenia wzajemnych wierzytelności oraz w dniu 02.09.2010 r. pisma pozwanego z dnia 02.09.2010 r.,

c) wyjaśnienia strony pozwanej w osobie A. R. będącego Prezesem Zarządu (...) Sp. z o.o. w S. jednoznacznie potwierdzały fakt doręczenia przez pozwaną (...) Sp. z o.o. spółce (...) Sp. z o.o. w S. w dniu 26.06.2010 r. oświadczenia woli w przedmiocie dokonania ustawowego potrącenia wzajemnych wierzytelności oraz w dniu 02.09.2010 r. pisma pozwanego z dnia 02.09.2010 r.,

- przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz dowolność ustaleń Sądu polegająca na uznaniu, że do wzajemnego umorzenia spornych wierzytelności doszło na podstawie porozumienia w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń z dnia 28.06.2010 r., podczas gdy do umorzenia tych wierzytelności z mocy ustawy doszło wskutek jednostronnego oświadczenia woli pozwanego o ustawowym potrąceniu z dnia 26.06.2010 r., potwierdzonego pismem pozwanego z dnia 02.09.2010 r., złożonego wcześniej, z którym ustawa wiąże z mocy prawa określony skutek prawny w postaci umorzenia wierzytelności pieniężnych,

- przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz dowolność ustaleń Sądu polegająca na uznaniu, że nie nastąpiło zwrotne przeniesienie przez pozwanego wierzytelności względem Gminy Miasta K., zgodnie z porozumieniem w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 23.09.2010 r. oraz Z. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe (...) Z. S. z siedzibą w G., zgodnie z porozumieniem w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 27.04.2011 r. na rzecz (...) Sp. z o.o. w S. poprzez uznanie, że:

a) zawarte w/w porozumienia z dnia 23.09.2010 r. i z dnia 27.04.2011 r., zeznania świadka Prezesa Zarządu J. B. oraz wyjaśnienia strony pozwanej nie są wiarygodne,

b) uznanie, że Prezes Zarządu J. B. zataił je przed Tymczasowym Nadzorcą Sądowym, podczas gdy:

- z pisma (...) Sp. z o.o. z dnia 28.09.2010 r. wynika jedynie, że przekazano wykaz umów sprzedaży wierzytelności wraz z kserokopią - załącznik nr 1, którego treść potwierdził świadek J. B.,

- z dokumentu nazwanego załącznik nr 1 nie wynika wprost, że jest to załącznik nr 1 do w/w pisma z dnia 28.09.2010 r., pismo to nie jest przez nikogo podpisane, a świadek J. B. nie był w stanie potwierdzić autentyczności treści tegoż pisma, jak również faktu jego sporządzenia, twierdząc że cała korespondencja z Syndykiem, a wcześniej z Tymczasowym nadzorcą Sądowym była przez niego podpisywana - na tym piśmie brak zaś jest podpisu,

- uznaniu, że brak jest w dokumentach upadłego informacji dotyczących o zobowiązaniu (...) Sp. z o.o. - podczas gdy powód nie zgłaszał nawet takich twierdzeń, jak również nie zaoferował w tym zakresie żadnych dowodów, - brak jest dowodów zawiadomienia Gminy Miasta K. o rozwiązaniu umowy i przelewie wierzytelności bezpośrednio na rzecz (...) Sp. z o.o., podczas gdy brak było takiego obowiązku, gdyż przelew wierzytelności nie wymaga dla swojej ważności zawiadomienia o przelewie, de facto o którym został zawiadomiony dłużnik, ponieważ wierzytelność została zapłacona przez Gminę Miasto K. bezpośrednio na rzecz (...) Sp. z o.o. w S., jak również skutki ewentualnego braku zawiadomienia o kolejnym przelewie wierzytelności przez (...) Sp. z o.o. w S. bezpośrednio na rzecz (...) Sp. z o.o. w S. nie świadczą o nieważności, czy też bezskuteczności tegoż przelewu, a konsekwencje ewentualnego braku zawiadomienia wynikają z dyspozycji art. 512 k.c,

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 128 ust. 1 i 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze poprzez jego zastosowanie w sprawie do oceny, czy porozumienie w sprawie kompensaty wzajemnych roszczeń z dnia 28.06.2010 r. doprowadziło do umorzenia wierzytelności (...) Sp. z o.o. w S. o zapłatę ceny sprzedaży do kwoty 500.000,- zł., określonych w umowie sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r. i umowie sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienionej aneksem nr (...) z dnia 25.06.2010 r., a w konsekwencji uznania, że ta czynność była bezskuteczna z mocy samego prawa, wskutek czego Sąd I instancji uznał za uzasadnione roszczenie powoda o zapłatę

kwoty 500.000,- zł. wraz z ustawowymi odsetkami od daty ogłoszenia upadłości, tzn. od dnia 11.10.2010 r., wynikające z obowiązku zapłaty ceny sprzedaży określonej w umowie sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r. i umowie sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienionej aneksem nr (...) z dnia 25.06.2010 r.,

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 498 § 1 kodeksu cywilnego i następnych poprzez ich niezastosowanie w sprawie do oceny, że wierzytelność z tytułu ceny sprzedaży do kwoty 500.000,- zł., wynikająca z umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r. i umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienionej aneksem nr (...) z dnia 25.06.2010 r. uległa umorzeniu ex /ege wskutek jednostronnego oświadczenia woli pozwanego o ustawowym potrąceniu z dnia 26.06.2010 r., potwierdzonego pismem pozwanego z dnia 02.09.2010 r. z wierzytelnością pozwanego z tytułu zadatku w kwocie 500.000,- zł., zgodnie z aneksem nr (...) z dnia 29.12.2009 r. do przedwstępnej umowy sprzedaży z dnia 10.04.2009 r.,

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 410 kodeksu cywilnego i innych (świadczenie nienależne) poprzez ich niezastosowanie w sprawie do oceny, że wierzytelność z tytułu ceny sprzedaży w kwocie 410.000,- zł. z umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r. wygasła wskutek podpisania porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 23.09.2010 r. oraz zwrotnego przeniesienia wierzytelności względem Gminy Miasto K. na rzecz (...) Sp. z o.o. w S., jak również sprzeczne ustalenia Sądu I Instancji w tym zakresie z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności § 4 ust. 1 i 2 w/w porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 23.09.2010 r.,

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 410 kodeksu cywilnego i innych (świadczenie nienależne) poprzez ich niezastosowanie w sprawie do oceny, że wierzytelność z tytułu ceny sprzedaży w kwocie 170.000,- zł. z umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienionej aneksem nr (...) z dnia 25.06.2010 r., wygasła wskutek podpisania porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 27.04.2011 r. oraz zwrotnego przeniesienia wierzytelności względem Z. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe (...)Z. S. z siedzibą w G. na rzecz (...) Sp. z o.o. w S., jak również sprzeczne ustalenia Sądu I Instancji w tym zakresie z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności § 4 ust. 1 i 2 w/w porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 27.04.2011 r.,

- naruszenie prawa materialnego tj. § 128 ust.1 i 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze - zgłoszone z daleko idącej ostrożności procesowej - poprzez jego niezastosowanie, przy ustaleniu, że spółce (...) Sp. z o.o. w S. przysługiwała wierzytelność w wysokości 410.000,- zł. z tytułu ceny sprzedaży określonej umową sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r., która była bezskuteczna z mocy samego prawa, albowiem dokonana została pomiędzy upadłym a jej współnikiem niespełna 3 miesiące przed datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (wniosek o ogłoszenie upadłości złożony został w dniu 28.07.2010 r.), a więc w rzeczywistości wierzytelność ta nie przysługiwała spółce (...) Sp. z o.o. w S.,

- naruszenie prawa materialnego tj. § 128 ust.1 i 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze - zgłoszone z daleko idącej ostrożności procesowej - poprzez jego niezastosowanie, przy ustaleniu, że spółce (...) Sp. z o.o. w S. przysługiwała wierzytelność w wysokości 170.000,- zł. z tytułu ceny sprzedaży określonej umową sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienioną aneksem nr (...) z dnia 25.06.2010 r., która była bezskuteczna z mocy samego prawa, albowiem dokonana została pomiędzy upadłym a jej współnikiem na ponad 1 miesiąc przed datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (wniosek o ogłoszenie upadłości złożony został w dniu 28.07.2010 r.), a więc w rzeczywistości wierzytelność ta nie przysługiwała spółce (...) Sp. z o.o. w S.,

- naruszenie prawa materialnego tj. § art. 134 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze poprzez jego zastosowanie w sprawie do oceny ustalenia zasadności żądania pozwu, podczas gdy sporne wierzytelności z tytułu ceny sprzedaży spornych wierzytelności spółce (...) Sp. z o.o. w S. nie przysługiwały, a tym samym nie nastąpiło żadne uszczuplenie majątku upadłego z powodu zawarcia porozumienia w sprawie kompensaty z dnia 28.06.2010 r., co czyni powództwo w niniejszej sprawie niezasadnym,

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 6 kodeksu cywilnego poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie do oceny, czy w niniejszej sprawie zostały spełnione przesłanki do uwzględnienia niniejszego powództwa,

- naruszenie przepisów postępowania tj. art. 227 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. poprzez wybiórcze przyjęcie przez Sąd I instancji za udowodnione twierdzeń Syndyka Masy Upadłości, w sytuacji gdy nie zostały przedstawione przez niego dowody potwierdzające te twierdzenia, zaś ze złożonych wyjaśnień (twierdzeń samego Syndyka, że nie przeszukał jeszcze całości dokumentów z uwagi na ich ilość, a w związku z czym, być może oryginały dokumentów lub dokumenty załączone przez pozwanego znajdują się w przekazanych aktach, czego Syndyk nie był w stanie zweryfikować) wynikał brak jednoznacznego zaprzeczenia istnienia w dokumentacji upadłego dokumentów o ustawowym potrąceniu i rozwiązaniu spornych umów sprzedaży wierzytelności,

- naruszenie przepisów postępowania tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku dlaczego Sąd I instancji odmówił wiarygodności i mocy dowodowej:

a) zeznaniom świadka J. B., wyjaśnieniom pozwanego i zaoferowanym przez pozwanego dokumentom prywatnym - w zakresie dokonanego ustawowego potrącenia wierzytelności, zgodnie ze złożonym oświadczeniem pozwanego z dnia 26.06.2010 r., a następnie pismem pozwanego z dnia 02.09.2010 r.,

b) zeznaniom świadka J. B., wyjaśnieniom pozwanego i zaoferowanym przez pozwanego dokumentom prywatnym - w zakresie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r. wobec Gminy Miasta K. na mocy porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 23.09.2010 r.,

c) zeznaniom świadka J. B., wyjaśnieniom pozwanego i zaoferowanym przez pozwanego dokumentom prywatnym - w zakresie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienionej aneksem nr (...) wobec Z. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe (...) Z. S. z siedzibą w G. na mocy porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 27.04.2011 r.,

Ponadto skarżąca na podstawie art. 380 k.p.c. zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 05.06.2013 roku w przedmiocie oddalenia wniosku pozwanego o

zobowiązanie powoda do przedłożenia oryginałów ewentualnie poświadczonych za zgodność z oryginałem dokumentów wskazanych jako dowody w pozwie w niniejszej

sprawie, a które to dokumenty stanowią podstawę sformułowanego roszczenia stanowiącego przedmiot niniejszego sporu, w konsekwencji czego wniosła o oddalenie

wszystkich wniosków dowodowych w postaci dokumentów prywatnych, zgłoszonych

przez powoda wraz z pozwem z dnia 10.11.2012 r., jak i w piśmie powoda z dnia 28.01.2013, zważywszy iż rażąco naruszenie przepisów postępowania, w tym art. 129

k.p.c. w związku z art. 3 k.p.c., art. 232 k.p.c. i art. 233 § 2 k.p.c., zaś w odniesieniu do

dowodów zgłoszonych wraz z pismem powoda z dnia 28.01.2013 r. także rażąco naruszenie art. 207 § 6 k.p.c. Pozwana zaskarżyła również postanowienie dowodowe Sądu Okręgowego z dnia 05.06.2013 roku, w którym Sąd I instancji pominął jej wniosek o wezwanie na podstawie art. 194 § 1 k.p.c. spółki (...) Sp. z o.o. w S. do wzięcia udziału w niniejszej sprawie w miejsce pozwanego (...) Sp. z o.o. w S., z uwagi na błędne przyjęcie, że nie doszło do rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 07.05.2010 r. wobec Gminy Miasta K. na mocy porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 23.09.2010 r., wskazując na rażąco naruszenie przepisów postępowania, w tym art. 194 § 1 k.p.c. Wreszcie pozwana zaskarżyła postanowienie dowodowe Sądu Okręgowego z dnia 05.06.2013 roku, w którym Sąd I instancji pominął wniosek o wezwanie na podstawie art. 194 § 1 k.p.c. spółki (...) Sp. z o.o. w S. do wzięcia udziału w niniejszej sprawie w miejsce pozwanego (...) Sp. z o.o. w S., z uwagi na błędne przyjęcie, że nie doszło do rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15.06.2010 r., zmienionej aneksem

nr (...) wobec Z. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe (...) z siedzibą w G. na mocy porozumienia w sprawie rozwiązania umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 27.04.2011 r., wskazując na rażące naruszenie przepisów postępowania, w tym art. 194 § 1 k.p.c. Przedmiotem zaskarżenia pozwana uczyniła również postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 05.06.2013 roku w przedmiocie dopuszczenia wniosków dowodowych powoda z pisma (...) Sp. z o.o. w S. z dnia 28.09.2010 r., pisma zatytułowanego Załącznik nr 1, zarządzenia nr 2 i postanowienia z dnia 20.08.2010 r., w konsekwencji czego wniosła o oddalenie wniosków dowodowych z w/w dokumentów, zgłoszonych przez powoda w piśmie z dnia 28.01.2013, zważywszy na rażące naruszenie przepisów postępowania, w tym art. 207 § 6 k.p.c.,

Uwzględniając powyższe zarzuty pozwana wniosła zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów postępowania przed Sądem I Instancji, według norm przepisanych raz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych za postępowanie przed Sądem II instancji. W formie żądania ewentualnego pozwana wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie,

pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

Powód w piśmie z dnia 10 grudnia 2013 r. stanowiącym odpowiedź na apelację wniósł o jej oddalenie wskazując na prawidłowość dokonanej przez Sąd I instancji oceny dowodów, niewadliwość poczynionych na ich podstawie ustaleń faktycznych i w konsekwencji zarówno brak przypisywanych w apelacji naruszeń zarówno prawa procesowego, jak i materialnego.

W piśmie z dnia 18 marca oraz 18 kwietnia 2014 r. pozwana wniosła o zawieszenie postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt. 2 k.p.c. z uwagi na rezygnację jedyne go członka zarządu z pełnionej funkcji.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 9 maja 2014 r. wniosek oddalił.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej okazała się zasadna. Wprawdzie nie wszystkie podniesione w niej zarzuty okazały się zasadne, jednakże te, które zasługiwały na uwzględnienie musiały prowadzić do wydania w sprawie wyroku kasatoryjnego wobec spełnienia przesłanek określonych w art. 386 § 4 k.p.c. Zgodnie bowiem z tym przepisem, poza wypadkami określonymi w § 2 i 3 sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Taka sytuacja zaistniała w niniejszym procesie. Wadliwa bowiem ocena dowodów prowadziła do braku rozpoznania istoty sporu.

Przed przystąpieniem do omówienia poszczególnych zarzutów zawartych w apelacji w pierwszej kolejności odnieść się należało do kwestii istnienia podstaw do zawieszenia postępowania, których pozwana upatrywała w brakach w składzie jej organów uniemożliwiających działanie w związku z rezygnacją z funkcji członka zarządu jedyne go reprezentanta spółki (art. 174 § 1 pkt. 2 k.p.c.). Należy wskazać, że rezygnacja (art. 202 § 4 k.s.h.) powinna mieć cechy skracania okresu pełnienia funkcji. Jest ona jednostronną czynnością prawną, skuteczną z chwilą dojścia do spółki. Osoba prawna, zgodnie z treścią art. 38 k.c. działa przez swoje organy, co oznacza, że skuteczność powyższego oświadczenia uzależniona jest od jego dotarcia do organów spółki w taki sposób, by mogły się z nim zapoznać, co wynika z art. 61 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., sygn. akt III CSK 176/09, LEX nr 677761). Oświadczenie o rezygnacji z funkcji członka zarządu powinno być złożone organowi spółki, który powołuje zarząd. Jeżeli organem tym jest rada nadzorcza, to wystarczające jest - w braku odmiennych postanowień regulaminu rady nadzorczej - dojście oświadczenia o rezygnacji z funkcji członka zarządu do jednego z członków rady nadzorczej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2004 r., sygn. akt VCK 600/03, LEX nr 359340, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., sygn. akt III CSK 176/09, LEX nr 677761). W niniejszej sprawie jednak rada nadzorcza nie została powołana, co oznacza, a członków zarządu wybiera zgromadzenie wspólników. W takiej więc sytuacji oświadczenie o rezygnacji winno zostać złożone temu organowi. Podkreśla się przy tym w orzecznictwie, że nie

jest w tym względzie wystarczające powiadomienie samych wspólników. Powzięcie bowiem wiadomości o rezygnacji przez wszystkich członków zarządu nie jest tożsame z powzięciem wiadomości przez samą spółkę (cytowany już wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., sygn. akt III CSK 176/09, LEX nr 677761, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2010 r., sygn. akt VCSK 129/10, OSNC 2011/7-8/84, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi w wyroku z dnia 10 września 2013 r., sygn. akt III AUa 1478/12, LEX nr 1381404). W niniejszej sprawie przedłożone zostały natomiast wyłącznie dokumenty, z których wynika, że oświadczenie o rezygnacji złożone zostało na ręce pełnomocników poszczególnych wspólników, co jak wskazano wyżej nie wypełnia przesłanek powiadomienia właściwego organu spółki, a tym samym nie może zostać uznane za skuteczne, co z kolei determinowało ustalenie, że nie zaistniały przesłanki zawieszenia postępowania określone w art. 174 § 1 pkt. 2 k.p.c.

Odnosząc się do zarzutów zawartych w apelacji w pierwszej kolejności odnieść się należało do tych, które dotyczą naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wskutek dowolnej oceny dowodów i w konsekwencji wadliwych, sprzecznych z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego ustaleń Sądu I instancji, zgodnie z którymi do umorzenia wzajemnych wierzytelności doszło w wyniku zawarcia porozumienia kompensacyjnego w dniu 28 czerwca 2010 r., podczas gdy pozwana złożyła oświadczenie o potrąceniu przysługujących jej wierzytelności z tytułu zadatku z wierzytelnościami upadłej spółki z tytułu ceny sprzedaży wierzytelności na rzecz pozwanej już w dniu 26 czerwca 2010 r., natomiast porozumienie stanowiło wyłącznie potwierdzenie dokonanej już czynności, co w konsekwencji prowadziło również do sformułowania zarzutu naruszenia prawa materialnego, a konkretnie art. 128 § 1 i art. 134 Prawa upadłościowego i naprawczego poprzez uznanie, że regulacje te znajdują w sprawie zastosowanie oraz naruszenie art. 498 § 1 k.c. Ocena powyższego zarzutu poprzedzona z kolei musiał być oceną prawidłowości zastosowania przez Sąd Okręgowy treści przepisu art. 129 § 1 k.p.c. wobec podniesienia przez skarżącą zarzutu naruszenia przepisów art. 227 k.p.c. i art. 232 k.p.c. poprzez oparcie rozstrzygnięcia na kserokopiach dokumentów przedłożonych przez stronę powodową. Zgodnie z art. 129 § 1 k.p.c., strona powołująca się w piśmie na dokument obowiązana jest na żądanie przeciwnika złożyć oryginał dokumentu w sądzie jeszcze przed rozprawą. Jednocześnie § 2. stanowi, że zamiast oryginału dokumentu strona może złożyć odpis dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza albo przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym lub radcą Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Powyższy przepis reguluje więc sytuację, gdy strona powołała się na dowód z dokumentu, i to zarówno wtedy, gdy dołączyła jego odpis do pisma procesowego, jak i wtedy gdy nie złożyła go w sądzie. Przepis ten daje bowiem stronie prawo do zaznajomienia się z oryginałem każdego dokumentu, na jaki powołuje się strona przeciwna. Podkreśla się przy tym, że obowiązek złożenia oryginału dokumentu powstaje z chwilą zgłoszenia przez stronę przeciwną takiego żądania (ustnie lub w formie pisma procesowego) i powinien nastąpić jeszcze przed rozprawą. Obowiązek ten powstaje automatycznie z chwilą zgłoszenia przez przeciwnika takiego żądania, bez potrzeby wydawania przez sąd jakiegokolwiek rozstrzygnięcia w tym przedmiocie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2005 r., sygn. akt III CK 109/04, LEX nr 177249, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sygn. akt I ACa 1520/12, LEX nr 1331140, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2012 r., sygn. akt V CSK 90/11, LEX nr 1213426, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2002 r., I CKN 1280/00, nie publ, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2008 r., sygn. akt V CSK 187/07, LEX nr 621786). Artykuł 129 k.p.c. nie określa *expressis verbis* sankcji za niepodporządkowanie się żądaniu przeciwnika. Niewątpliwie jednak zaniechanie obowiązku wynikającego z tego przepisu podlega ocenie przez przyzmat art. art. 233 § 2 k.p.c. Sąd powinien zatem ocenić - na podstawie własnego przekonania i wszechstronnego rozważenia zebranego materiału - jakie znaczenie należy nadać odmowie przedstawienia przez stronę dowodu, uwzględniając również dyrektywy wynikające z art. 3 k.p.c., nakazującego stronom dawanie wyjaśnienia okoliczności sprawy zgodnie z prawdą oraz przedstawianie dowodów. Badając znaczenie odmowy złożenia oryginałów sąd powinien mieć więc na uwadze, czy została ona podyktowana względami obiektywnymi, czy też zawinionymi przez stronę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010 r., sygn. akt III CSK 119/09, LEX nr 852564). Z zaniechaniem złożenia oryginału dokumentu nie można jednak automatycznie wiązać utraty przez odpis dokumentu waloru dokumentu i dowodu w sprawie. Oczywiście ustawodawca, posługując się pojęciem dokumentu, rozumiał przez to oryginał dokumentu. Tam, gdzie oryginał może być zastąpiony przez odpis (np. odbitkę ksero), ustawodawca wyraźnie to zaznaczył (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2002 r., sygn. akt I CKN 1280/00, LEX nr 783558). Z oryginałem dokumentu zrównany został jednak jego odpis poświadczony za zgodność z oryginałem. Od momentu zaopatrzenia kserokopii w

oświadczenie o jej zgodności z oryginałem, kserokopia jest dokumentem świadczącym o istnieniu oryginału o treści i formie w niej odwzorowanej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 1994 r., III CZP 37/94, OSNC 1994 r., nr 11, poz. 206, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2007 r., II CSK 401/06, nie publ.). Inaczej rzecz ujmując że moc dowodową ma kserokopia dokumentu poświadczona za zgodność. Mieści się ona w stosowanym w k.p.c. pojęciu odpisu, (jako odwzorowanie oryginału), jednak poświadczenie jej zgodności z takim oryginałem mieści w sobie jednocześnie oświadczenie strony o istnieniu dokumentu o treści i formie odwzorowanej kserokopią. Zwykła odbitka ksero (to jest odbitka niepotwierdzona, niestanowiąca dokumentu) nie może zastąpić dokumentu, na którego bazie powstała (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2009 r., sygn. akt II CSK 71/09, wyrok Sądu Apelacyjnego Lublinie z dnia 19 czerwca 2013 r., sygn. akt I ACa 166/13, LEX nr 1342291, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 17 kwietnia 2012 r., sygn. akt I ACa 323/12, LEX nr 1238480, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 października 2009 r., sygn. akt I ACa 715/09, LEX nr 628214).

W okolicznościach niniejszej sprawy nie ulega wątpliwości, że strona pozwana złożyła żądanie oparte na treści omawianego art. 129 § 1 k.p.c. W odpowiedzi na pozew wprost wskazała, że wobec zaprzeczenia przez pozwanego istnienia dokumentów w postaci umów sprzedaży wierzytelności z dnia 7 maja 2010 r. i 15 czerwca 2010 r. oraz porozumienia kompensacyjnego z dnia 28 czerwca 2010 r. i przedłożenia przez powoda tylko ich kserokopii domaga się przedstawienia oryginałów. Poza sporem pozostała również okoliczność, że powód, mając taki obowiązek, nie uczynił zadość temu żądaniu. Dokonując oceny takiego zachowania w kontekście przepisu art. 233 § 2 k.p.c. w ocenie Sądu Apelacyjnego nie jest wystarczające z przywołaniem okoliczności związanych z charakterem postępowania upadłościowego, pozycją, jaką w jego ramach zajmuje syndyk, odwołanie się do tego, że dysponuje tylko takimi dokumentami, jakie zostały mu przedstawione przez samego upadłego. Kwestia ta zostanie omówiona w dalszej części uzasadnienia. W konsekwencji dla oceny braku przedstawienia oryginałów dokumentów pozostaje ona bez znaczenia i winna skutkować uznaniem, że okoliczności stwierdzone kserokopiami nie dają podstaw do czynienia na ich podstawie jakichkolwiek ustaleń. Jednocześnie jednak, jak słusznie zauważył Sąd I instancji, okoliczności wynikające z treści wszystkich umów objętych żądaniem nie tylko nie były sporne pomiędzy stronami, ale zostały wprost przyznane. Zgodnie natomiast z treścią art. 229 k.p.c., nie wymagają również dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości. Już w samej odpowiedzi na pozew pozwana zaprzeczając istnieniu dokumentów jednocześnie w sposób szeroki przywoływała ich treść. Odnosi się to zarówno do umów sprzedaży wierzytelności, jak i umowy kompensacyjnej. W pierwszym przypadku przyznała nie tylko sam fakt ich zawarcia i datę, w której to nastąpiło, ale również w sposób szczegółowy cytowała poszczególne postanowienia umów odpowiadające treści złożonych przez powoda kserokopii. Dotyczyło to między innymi stron umów, ich przedmiotu, ustalonej ceny sprzedaży, czy innych jeszcze warunków. Co więcej z treści tych umów pozwana wysnuwała korzystne dla siebie skutki. To wreszcie odnosząc się do przedstawionych umów wskazywała na ich rozwiązanie w późniejszym okresie przedkładając stosowne umowy, z których przecież wprost odwołano się do umów przedłożonych przez syndyka. Podobnie rzecz się miała z porozumieniem kompensacyjnym. Pozwana przyznała fakt jego podpisania i określone w nim warunki wskazując jedynie, że stanowiło ono potwierdzenie skutków złożonego wcześniej oświadczenia o potrąceniu. Podobnie zresztą w apelacji pozwana w sposób bardzo szeroki odwołuje się do postanowień zakwestionowanych umów także wywodząc z ich treści korzystne dla siebie skutki prawne, wskazując na ich modyfikowanie, czy rozwiązanie. W tych okolicznościach bez znaczenia pozostaje okoliczność braku przedstawienia przez stronę powodową ich oryginałów. Podkreślenia przy tym wymaga, że także reprezentant upadłej spółki oraz reprezentant pozwanej w swoich zeznaniach powoływali się szeroko zarówno na sam fakt zawarcia umów, jak i ich szczegółowe postanowienia oraz dalsze losy. Nie sposób więc nadać nieprzedstawieniu przez powoda oryginałów dokumentów znaczenia określonego w art. 233 § 2 k.p.c. w postaci odmowy przedstawienia dowodu, przy jednoczesnym istnieniu obowiązku wykazania wynikających z nich okoliczności. Niezasadne okazały się też zarówno zarzuty, jak i wnioski dotyczące wadliwości postanowienia dowodowego z dnia 5 czerwca 2013 r., w szczególności naruszenia przez Sąd I instancji art. 3 k.p.c. i art. 232 k.p.c.

Niezasadne okazały się również zarzuty skarżącej dotyczące wadliwej oceny dowodów i w konsekwencji poczynienia ustaleń sprzecznych z treścią materiału dowodowego, a polegających na przyjęciu, że skutek umorzenia wzajemnych wierzytelności stron wywołało podpisanie porozumienia w przedmiocie kompensaty z dnia 28 czerwca 2010 r., w

sytuacji, gdy skutek taki powstał ex lege w drodze jednostronnego oświadczenia o potrąceniu złożonego upadłej spółce przez pozwaną w dniu 26 czerwca 2010 r., co oznacza również brak ziszczenia się przesłanek stosowania art. 128 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego i naprawczego odnoszącego się do czynności prawnych upadłego. W tym zakresie rację ma Sąd I instancji wskazując, że z przedłożonych dowodów nie wynika, by dokument w postaci pisma z dnia 26 czerwca 2010 r. zawierającego oświadczenie o potrąceniu został przedłożony syndykowi masy upadłości wraz z pozostałą dokumentacją upadłego. Okoliczność ta w szczególności nie wynika z zestawienia dokumentów przekazanych syndykowi. Nie zostało w nim w żadnym przypadku wymienione. Okoliczności przeciwnych nie sposób wywieść ani z samej pieczęci upadłej spółki widniejącej na wspomnianym piśmie, ani z treści pisma strony pozwanej z dnia 2 września 2010 r. W tym też zakresie zasadnie Sąd Okręgowy odmówił wiarygodności zeznaniom reprezentantów zarówno upadłej spółki, jak i strony pozwanej. Przede wszystkim za niewiarygodne uznać należy twierdzenia dotyczące samego celu, czy sensu porozumienia kompensacyjnego. W ocenie bowiem skarżącej miała ona stanowić wyłącznie potwierdzenie złożonego wcześniej jednostronnego oświadczenia o potrąceniu. Teżom tym przeczy w sposób oczywisty sama treść porozumienia. Po pierwsze bowiem w jego treści brak jakichkolwiek odesłań do takiego wcześniejszego oświadczenia, co byłoby oczywiste, gdyby istotnie zamiarem stron było wyłącznie potwierdzenie zaistniałego już skutku w postaci umorzenia wzajemnych wierzytelności. Analiza treści całego porozumienia wskazuje, że w żadnej jego części nie znalazło się takie, nawet pośrednie odwołanie. Co równie istotne w porozumieniu nie tylko nie znalazły się postanowienia wskazujące na dokonane już potrącenie, ale w jego § 5 strony wprost oświadczyły, że dokonują umownego potrącenia wzajemnych wierzytelności wskutek czego następuje ich umorzenie. Najistotniejsze jest to, że w tym paragrafie strony zgodnie oświadczyły, że dokonują potrącenia z datą zawarcia porozumienia. Trudno uznać, by takie oświadczenia zostały sformułowane w sytuacji, w której skutek umorzenia już wystąpił w związku ze złożeniem oświadczenia o potrąceniu w dniu 26 czerwca 2010 r. Ponadto nie jest możliwe podwójne, w różnych datach złożenie oświadczenia o potrąceniu. Albo bowiem wierzytelności umorzyły się wskutek wcześniejszego jednostronnego oświadczenia o potrąceniu, albo też skutek taki wywołać mogło zawarcie porozumienia, co jednak wyklucza istnienie wcześniejszego oświadczenia, albowiem w takiej sytuacji w ogóle nie istniałby przedmiot porozumienia. Podkreślenia wymaga, że w poprzedzających § 5 postanowieniach porozumienia znalazły się jednoznaczne zapisy dotyczące istnienia na datę jego podpisania wzajemnych wierzytelności, co nie mogłoby mieć miejsca w sytuacji, gdyby do złożenia oświadczenia o potrąceniu doszło wcześniej, albowiem jak wskazano wyżej, wierzytelności te już by nie istniały wskutek umorzenia. Wreszcie zauważenia wymaga, że same strony w porozumieniu dokonały modyfikacji zarówno umów sprzedaży wierzytelności, jak i przedwstępnej umowy sprzedaży nieruchomości w zakresie terminu zapłaty ceny sprzedaży oraz daty uiszczenia zadatku określając je na dzień zawarcia porozumienia. Takie postanowienia odnoszące się do umorzonych już wierzytelności nie mogłyby mieć miejsca. Słusznie również Sąd I instancji odwołał się do dokumentacji księgowej upadłego, w której brak jakiegokolwiek potwierdzenia złożenia oświadczenia o potrąceniu w dniu 26 czerwca 2010 r. W fakturze nr (...) z dnia 28 czerwca 2010 r. (karta 20 akt) wskazano jednoznacznie, że uiszczenie zadatku nastąpiło w dniu 28 czerwca 2010 r., a więc w dacie zawarcia porozumienia. Również w dowodzie PK z dnia 28 czerwca 2010 r. (karta 31 akt) jako jego podstawę księgowania wprost wskazano porozumienie z dnia 28 czerwca 2010 r.

Reasumując stwierdzić należy, że Sąd I instancji w sposób prawidłowy dokonał oceny przedstawionych przez strony dowodów, dokonał właściwych ustaleń faktycznych i w konsekwencji prawidłowo uznał, że ocenie pod kątem spełnienia przesłanek bezskuteczności czynności prawnej określonych w art. 128 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego i naprawczego poddać należy porozumienie w przedmiocie kompensaty z dnia 28 czerwca 2010 r.

Podzielić również należy zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ustalenia Sądu I instancji w zakresie zarówno charakteru wspomnianego porozumienia jako czynności prawnej dopuszczalnej na gruncie przepisu art. 453 k.c., jak i jako czynności prawnej odpłatnej, a więc spełniającej kryteria określone w art. 128 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego. Podkreśla się bowiem, że czynnością prawną jest zdarzenie, w skład którego wchodzi przynajmniej jedno oświadczenie woli zmierzające do ustanowienia, zmiany lub zniesienia stosunku prawnego, a więc świadome i celowe zachowanie określonej osoby zmierzające do osiągnięcia wskazanych wyżej skutków cywilnoprawnych. Czynność prawna ma charakter odpłatny, jeżeli strony jej dokonujące otrzymują lub mają otrzymać w zamian korzyść majątkową rozumianą - zarówno obiektywnie jak i subiektywnie - jako przysporzenie majątkowe

(wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r., sygn. akt II CSK 546/11, Biul.SN 2012/9/7-8). W konsekwencji za uzasadniane należało uznać stanowisko, zgodnie z którym porozumienie zawarte w terminie krótszym, niż sześć miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości mogłoby zostać objęte dyspozycją wspomnianej regulacji, a tym samym uznane za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości.

Zgodnie z treścią przepisu art. 128 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego, czynności prawne odpłatne dokonane przez upadłego w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej, krewnym lub powinowatym w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie albo z przysposobionym lub przysposabiającym są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Jednocześnie ustęp drugi tego artykułu stanowi, że przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do czynności upadłego, będącego spółką lub osobą prawną, dokonanej z jej współnikami, ich reprezentantami lub ich małżonkami, jak również ze spółkami powiązanymi, ich współnikami, reprezentantami lub małżonkami tych osób.

Bezskuteczność czynności upadłego "w stosunku do masy upadłości" oznacza w istocie bezskuteczność w stosunku do wszystkich wierzycieli upadłościowych, skoro masa upadłości nie jest podmiotem prawa. Powstaje ona z mocy samego prawa jako skutek ogłoszenia upadłości dłużnika, a więc bez potrzeby jej zaskarżenia i ewentualny wyrok sądu stwierdzający tę bezskuteczność ma charakter deklaracyjny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 r., sygn. akt II CSK 273/11, LEX nr 1131119). Podkreśla się przy tym, że ochrona masy upadłości przed czynnościami dłużnika na podstawie przepisów p.u.n. - w przeciwieństwie do uregulowań zawartych w kodeksie cywilnym - nie jest zależna od działania dłużnika w celu pokrzywdzenia wierzycieli (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2010 r., sygn. akt II CSK 409/09, LEX nr 686366). Przepis art. 128 ust. 2 u.p.u.n. swym zakresem obejmuje wszystkie odpłatne czynności prawne upadłego dokonane w określonym w nim terminie z jedną z wymienionych w nim osób. Bez znaczenia są zaś wszelkie inne okoliczności. Obejmuje on nie tylko czynności dokonywane ze spółką, związane ze statusem współnika czy reprezentanta spółki, ale przede wszystkim umowy tzw. zewnętrzne, czynności dwustronnie zobowiązujące np. sprzedaż - dokonywane z osobami pozostającymi w stosunku "bliskości" ze spółką. Brak jest jakichkolwiek podstaw do ograniczenia hipotezy omawianej normy do tzw. umów wewnętrznych, czy też określonego rodzaju czynności prawnych, gdy generalnie obejmuje on czynności prawne odpłatne, a ratio legis tego przepisu opiera się na szczególnym związku "bliskości" z upadłym jego kontrahenta, a który to związek uzasadnia podejrzenie dokonania czynności z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 lipca 2011 r., sygn. akt V ACa 290/11, LEX nr 1102964). Chodzi więc o czynności prawne wywołujące podejrzenie, że są fikcyjne i zostały dokonane w celu pokrzywdzenia wierzycieli oraz o czynności zaspokajające wybiórczo tylko niektórych z nich, bliskich dłużnikowi, kosztem innych. Nie ulega również wątpliwości, że nie każda bezskuteczna czynność prawna upadłego prowadzi do powstania roszczenia z art. 134 p.u.n. lecz tylko taka, na skutek której majątek upadłego uległ pomniejszeniu bądź nie zwiększył się. Jeżeli zatem na skutek bezskutecznej czynności upadłego nie nastąpiło żadne przesunięcie majątkowe, roszczenie określone w art. 134 p.u.n. nie powstaje. Innymi słowy, konieczne jest ustalenie, czy majątek upadłego pozostałby taki sam, gdyby takiej czynności nie dokonano. Celem leżącym u podstaw art. 128 i 134 p.u.n., a także innych przepisów działu trzeciego ustawy, jest ochrona wszystkich wierzycieli, a nie tylko niektórych z nich, nawet jeżeli pozostawali z upadłym w stałych stosunkach handlowych. Chodzi o to, aby czynności prawne zdziałane przez upadłego z określonym kręgiem podmiotów nie wpływały negatywnie na możliwość zaspokojenia w postępowaniu upadłościowym wszystkich wierzycieli. Przepis art. 128 p.u.n. nie uzależnia sankcji bezskuteczności czynności prawnej odpłatnej od tego, czy upadły w zamian uzyskał zapłatę bądź spełnił inne świadczenie wzajemne. Jeżeli tak się stało, zastosowanie ma art. 134 § 2 p.u.n. umożliwiający zwrot świadczenia wzajemnego osobie trzeciej, o ile znajduje się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub gdy masa upadłości jest nim wzbogacona, a w innym wypadku osoba trzecia może dochodzić wierzytelności w postępowaniu upadłościowym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2010 r., sygn. akt IV CSK 424/09, LEX nr 602729). Jak słusznie wskazał Sąd I instancji, tego rodzaju przesłanka w okolicznościach niniejszej sprawy została spełniona.

Pomimo takiej oceny nie sposób uznać, by Sąd rozpoznał istotę sprawy. Pozwana bowiem poza zarzutem dotyczącym wcześniejszego potrącenia wzajemnych wierzytelności (oświadczenie z dnia 26 czerwca 201 r.) podniosła szereg zarzutów odnoszących się w ogóle do istnienia wierzytelności przedstawionych do potrącenia i objętych

porozumieniem uznanym za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Przede wszystkim podnosiła, że w dniu 3 września 2010 r. zawarła umowę sprzedaży wierzytelności objętej wcześniejszą umową z dnia 7 maja 2010 r. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., która na podstawie porozumienia z dnia 22 września 2010 r. została rozwiązana i ponownie przeniesiona na pozwaną, która z kolei porozumieniem z dnia 23 września 2010 r. zawartym z upadłą spółką rozwiązała umowę z dnia 7 maja 2010 r. i w dalszej kolejności upadła sprzedała ją na podstawie umowy z dnia 24 września 2010 r. na rzecz wspomnianej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Z kolei odnośnie umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 15 czerwca 2010 r. pozwana wskazała, że porozumieniem zawartym pomiędzy pozwaną i upadłą w dniu 27 kwietnia 2011 r. została ona rozwiązana, natomiast wierzytelność sprzedana w dniu 30 kwietnia 2011 r. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Wobec powyższego wskazywała nie tylko na brak istnienia wierzytelności, ale również na brak legitymacji biernej pozwanej w niniejszym procesie wnosząc jednocześnie o wezwanie do wzięcia udziału w sprawie nabywców wierzytelności. Podnosiła również argumentację odnoszącą się do bezskuteczności czynności prawnych w postaci umów sprzedaży wierzytelności objętych porozumieniem z dnia 28 czerwca 2010 r. Co istotne przedłożyła w tym zakresie stosowne dowody w postaci poszczególnych umów. Wszystkie powyższe kwestie pozostały poza oceną Sądu I instancji i w tym właśnie wyrażał się brak rozpoznania istoty niniejszej sprawy. Należy zaznaczyć, że granice rozpoznania każdej sprawy cywilnej określone są z jednej strony w pozwie, w którym wskazane jest same żądanie oraz jego podstawa faktyczna, tj. okoliczności je uzasadniające (art. 187 § 1 k.p.c.). Nie bez znaczenia jest też przywołana podstawa prawna żądania, choć oczywiście jej przytoczenie nie jest obowiązkowe i w żadnym przypadku nie stanowi elementu koniecznego pozwu. Z drugiej strony zakres rozpoznania sprawy wyznaczony jest twierdzeniami, zarzutami i przytoczeniami faktycznymi strony pozwanej.

Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy zawarte w art. 386 § 4 k.p.c. z kolei dotyczy nierozpoznania istoty roszczenia będącego podstawą powództwa, czy też wniosku. Istota sprawy oznacza jej sedno, kwintesencję roszczenia dochodzonego pozwem, czy też objętego wnioskiem. Jest to jednocześnie pojęcie węższe niż rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy w ogóle. Nie może być ono kojarzone z rozpoznaniem wyłącznie kwestii formalnych. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 lipca 1998 r. (I CKN 897/97) nierozpoznanie istoty sprawy oznacza brak merytorycznego rozpoznania zgłoszonych w sprawie roszczeń. Oznacza to zaniechanie przez Sąd I instancji zbadania materialnej podstawy żądania, albo pominięcie merytorycznych zarzutów (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 września 1998 r, sygn. akt II CKN 896/98, czy w postanowieniu z dnia 30 stycznia 2014 r., sygn. akt III CZ 69/13, LEX nr 1463887). Takie także stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 września 2002 r. (IV CKN 1298/00) podnosząc, iż pojęcie istoty sprawy, o którym mowa w art. 386 k.p.c. dotyczy jej aspektu materialnego i w tej jedynie płaszczyźnie może być oceniany zarzut jej nierozpoznania. Będzie ono zachodzić wówczas, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnej pozwu, jak też skierowanych do niego zarzutów merytorycznych i w swoim rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co jest przedmiotem sprawy. W wyroku z dnia 22 kwietnia 1999 r. (II UKN 589/98) Sąd Najwyższy wskazał, iż oceny, czy sąd I instancji rozpoznał istotę sprawy dokonuje się na podstawie z jednej strony analizy żądań pozwu, a z drugiej przepisów prawa materialnego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. W doktrynie utrwalony jest pogląd, że treścią powództwa, czy też wniosku jest żądanie urzeczywistnienia w konkretnym przypadku określonej normy prawnej przez wydanie orzeczenia sądowego określonej treści. Nierozpoznanie więc istoty sprawy sprowadza się do pozostawienia poza oceną sądu okoliczności faktycznych stanowiących przesłanki zastosowania norm prawa materialnego.

Takich uchybień dopuścił się Sąd I instancji w rozpoznawanej sprawie. Ograniczył się bowiem wyłącznie do wskazania, że przedłożone przez stronę pozwaną dokumenty odnoszące się do poszczególnych czynności prawnych są niewiarygodne, przy czym jako podstawę tego rodzaju wnioskowania przedstawił okoliczności związane z brakiem ich przekazania syndykowi, brakiem odzwierciedlenia w dokumentacji księgowej upadłego, czy też brakiem korespondencji kierowanej do Gminy Miasta K., czy Z. S. dotyczącej sprzedaży wierzytelności. Tego rodzaju ocena jest nieuprawniona. Jak już wskazano wyżej strona pozwana przedłożyła dowody w postaci dokumentów poszczególnych umów. Zostały one podpisane przez osoby reprezentujące poszczególne spółki. Ich zawarcie potwierdzili w swoich zeznaniach zarówno J. B., jak i A. R.. W tych okolicznościach przyczyną odmowy wiarygodności przedstawionych dokumentów nie może być ewentualny brak ich przekazania syndykowi. W żadnym przypadku nie stanowi on o ich niewiarygodności. Są to zupełnie dwie różne kwestie. Odróżnić bowiem należy jednoznacznie kwestię nieistnienia

określonych dokumentów, do której mogłaby się odnosić argumentacja związana z brakiem przekazania pełnej dokumentacji syndykowi oraz kwestię wiarygodności określonego dowodu, która co oczywiste odnosić się może wyłącznie do dokumentu istniejącego. Tymczasem stanowisko zaprezentowane przez Sąd I instancji, jak się zdaje, zmierza do uznania, że dokumenty takie wobec ich nieprzekazania syndykowi nie istniały na tym etapie postępowania, co z kolei musiałoby prowadzić do jedynego możliwego wniosku, że sporządzone zostały na użytek procesu, a więc że czynności w nich wyrażone dokonane zostały tylko dla pozorów. Brak jednak jakichkolwiek podstaw do czynienia tego rodzaju ustaleń w okolicznościach niniejszej sprawy. Zarzutów zresztą w tym względzie nie podnosiła żadna ze stron. Należy przy tym zaznaczyć, że sam fakt braku dysponowania określonym dokumentem przez syndyka nie może stanowić negatywnej przesłanki oceny dowodu w świetle reguł tej oceny wyrażonych w art. 233 § 1 k.p.c. Jak słusznie zauważyła skarżąca nie może ona prowadzić do negatywnych konsekwencji dla strony przeciwnej w przypadku wytoczenia powództwa przez syndyka. Ponadto sam syndyk jednoznacznie wskazał, że nie jest pewien, czy dokumentami tymi ostatecznie dysponuje, czy też nie. Oświadczył bowiem, że uzyskał dużą ilość segregatorów z licznymi dokumentami, a tym samym nie ma pewności, czy przedmiotowe umowy się w nich nie znajdują. Wobec przedstawienia dowodów z dokumentów umów potwierdzonych zeznaniami wskazanych wyżej osób brak dysponowania nimi przez syndyka nie może być rozstrzygany w kategorii wiarygodności dowodu, a jedynie w kontekście z jednej strony realizacji obowiązków przez reprezentanta upadłego wynikających z przepisów Prawa upadłościowego i naprawczego, a z drugiej strony kompetencji syndyka w zakresie ich uzyskania. Nie jest możliwe z samego faktu niedysponowania nimi wywodzić skutku wskazanego przez Sąd Okręgowy.

Rację ma też skarżąca wskazując, że sama w sobie okoliczność braku ewentualnego zawiadomienia dłużników o dokonanych przelewach nie stanowi ani warunku jego ważności, ani skuteczności, a odnosić się może jedynie do skutków określonych w art. 512 k.c., a więc w zakresie płatności dokonanej do rąk zbywcy. Należy przy tym zaznaczyć, że do akt sprawy przedłożony został dowód, z którego wynika, że Gmina K. dokonała płatności wierzytelności na rzecz nabywcy wierzytelności, a który jednoznacznie potwierdza dokonanie czynności stwierdzonej zdyskwalifikowanym przez Sąd dokumentem.

Wadliwa ocena przedłożonych przez pozwaną dowodów prowadziła Sąd I instancji do całkowitego zaniechania zbadania wskazanych wyżej zarzutów strony pozwanej. Ich uprzednie rozstrzygnięcie determinowało natomiast w ogóle możliwość oceny ziszczenia się przesłanek określonych w art. 128 ust.1 i 2 Prawa upadłościowego i naprawczego. Co istotne miała ona wpływ na ocenę ewentualnej legitymacji biernej pozwanej, a w konsekwencji na ewentualne dokonanie przekształceń podmiotowych objętych wnioskami pozwanej, które na etapie postępowania apelacyjnego nie są dopuszczalne. Przy ponownym więc rozpoznaniu sprawy Sąd dokona oceny przedstawionych przez pozwaną wraz z odpowiedzią na pozew dokumentów w postaci przedstawionych wcześniej porozumień rozwiązujących wcześniejsze umowy sprzedaży wierzytelności oraz kolejnych umów sprzedaży wierzytelności pod kątem zarówno ich skuteczności, jak i ich znaczenia dla istnienia wierzytelności objętych porozumieniem kompensacyjnym z dnia 28 czerwca 2010 r. oraz legitymacji biernej pozwanej podejmując ewentualnie również decyzje w zakresie przekształceń podmiotowych. W dalszej kolejności, stosownie do rozstrzygnięć wszystkich tych kwestii Sąd dokona analizy sprawy pod kątem wystąpienia przesłanek stosowania regulacji Prawa upadłościowego i naprawczego (art. 128 ust. 1 i 2 oraz art. 134).

Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. wyrok należało uchylić i sprawę przekazać Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z treścią art. 108 § 2 k.p.c. sąd drugiej instancji, uchylając zaskarżone orzeczenie i przekazując sprawę sądowi pierwszej instancji do rozpoznania, pozostawia temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

SSA T. Żelazowski SSA A. Kowalewski SSA E. Skotarczak